

recenzije

Ivan MACAN, *Socijalna etika i druge studije*, FTI — Biblioteka »Filozofski niz«, knjiga 20, Zagreb 2003, str.

Autor ovog djela je profesor na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu. Svoju je knjigu podijelio u dva dijela, prvi koherentni dio pod naslovom *Socijalna etika* i dugi dio — *Studije iz socijalne etike*. Socijalna etika obuhvaća Opću socijalnu etiku i Specijalnu etiku.

Smještajući socijalnu etiku u cjelinu unutar korpusa socijalnih nauka, autor joj dodjeljuje mjesto socijalne filozofije, koja istražuje i postavlja norme o socijalnom životu čovjeka i koja obuhvaća realnost socijalnoga, njegovu normativnost, čovjeka pojedinca i njegovo društvo, jednostranost teorija društvenih odnosa, društvenost kao mjerilo poretka, zajedničko dobro i socijalne principe. Studije iz socijalne etike pak konkretnije ilustriraju i dovode u svezu postavke socijalne etike sa suvremenosti kao što su ljudska prava, mir, čovjekovo dostojanstvo i slično. Ima ih deset. Šteta što ih nema više. Svaka je od njih za se mali dragulj.

Autor piše kratko i zbijeno, ali nam o predmetu o kojem piše pred oči dovodi više nego dovoljno; odmjerjen je, informativan, sustavan bez stvaranja čvorova, obazire se na druge srodne discipline i znanstvene grane tematski povezane sa filozofskom mišlju; ne boji se riječi kao što su »norma«, »principi«; odmjerjen je i obziran u prosuđivanju protivnih sustava socijalne etike, on će reći: »Čini se ipak da nije moguće zastupati potpuni relativizam i subjektivizam.« (str. 14. do-

lje) Svojim izbrušenim pojmovima i logičnim zidanjem zna nas i uzdići na misaone proplanke s kojih se otvaraju širi vidici: »Socijalna etika postavlja glavne principe, prati razvitak čovjeka, štiti njegova prava i dostojanstvo, osobito slobodu.« (str. 17. treći pasus).

Čitajući ovo djelo kristalne jasnoće, čitalac se uči i sam filozofirati, doživljava izlazak iz sebe i otvaranje prema van, uči bolje poznavati svoju upućenost na druge kao svoju naravnu potrebu, uči ono socijalno u sebi, što možda nismo nikada pokušali većim svjetlom u sebi osvijetliti. Stoga knjigu možemo preporučiti svima željnim upoznati što se zapravo danas društveno oko nas i u nama zbiva i kako se zbiva. Posebno je potrebna svim političarima, da bolje upoznaju svoje protivnike, osobito kršćanskim političarima da znaju za što im se je »boriti« u Saboru. Mislim da bez dobrog poznavanja sadržaja ove knjige nijedan kršćanski zastupnik ne može mirne savjesti sjediti u zastupničkoj klupi.

Na kraju jedna osobna pripomena. Dobro je autor definirao socijalnu etiku kao filozofsku granu. Na temelju toga tvrdim da je izraz »crkveni socijalni nauk«, koji se je i u ovoj knjizi, iako kao citirano vrelo blagohotno našao, neupotrebitiv, i to iz doktrinalnog i pastoralnog aspekta. Možemo li teodiciju, dakle filozofiju o Bogu, nasloviti »crkveni nauk o Bogu«? A je li pastoralno učinkovito onima koji ne vjeruju govoriti da nas vjera uči da to i to moramo tako i tako vjerovati ili je učinkovitije govoriti, da nas zdrav razum potpomognut filozofskim razlozima obvezuje da tako i tako kao ljudi a ne kao vjernici mislimo i govorimo, da nas na to obvezuje »naš humanitet«?

Rudolf BRAJIČIĆ